

ความสมบูรณ์ทางใจอันเป็นที่มาแห่งความสุข

Mental Perfection Bring us True Happiness

ลำพู กันแสนะ*

บทคัดย่อ

คำตอบของความสุข ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเรามีอะไร มากน้อยแค่ไหน แต่อยู่ที่เราพอใจกับสิ่งที่เป็น และสิ่งที่ได้รับเพียงใด หลายคนเลือกที่จะหลีกเลี่ยงความทุกข์ ไม่กล้ายอมรับและเผชิญหน้า แต่ต่อให้หลีกเลี่ยงไปทีไรหรือไกลแค่ไหนก็ไม่อาจหนีความทุกข์ไปได้ เพราะความทุกข์อยู่กับเราทุกที่ทุกเวลา เพียงแต่เราพอใจ เข้าใจยอมรับในสภาพที่ปฏิเสธไม่ได้ เราจะพบว่าความสุขที่แท้จริงก็สามารถอยู่กับเราทุกที่ได้เช่นกัน

คำสำคัญ : ความสุข/ยึด ย่อ หด ขยาย/ชนชั้นรากหญ้า/การตุนล้อเลียน

Abstract

An answer of happiness does not always depend on what we have and how much we own. It depends on how much we have satisfaction of what we are being and what we have got. Many people prefer avoiding sufferings. They fear to accept and face it. However, no matter where or how far we get away, we cannot run away from sufferings. It is inside us all the times. If we understand and recognize the undeniable circumstance, we will reach true happiness that is able to be with us finally.

Key Words: CARICATURE/ EXAGGERATION / GRASS ROOTS / HAPPINESS

บทนำ

มีคนเคยกล่าวไว้ว่ามนุษย์สามารถกำหนดชีวิตตนเองได้ แต่มีบางอย่าง สิ่งที่เราเองก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงและเปลี่ยนแปลงมันได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดมาพร้อมกับเรา ไม่ว่าจะเป็น หน้าตา พ่อ แม่ หรือฐานะชาติตระกูลก็ตาม แต่สิ่งเหล่านั้นก็ไม่ได้เป็นตัวกำหนด ทุกข์ สุข ของคนได้ทั้งหมด เพราะทุกคนล้วนหาสิ่งเหล่านั้นได้จากภายใน ภายในที่ว่ำนั่นคือ จิตใจ ที่เข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับ ฉะนั้นไม่ว่าคนเหล่านั้นจะอยู่ที่ไหน ได้รับสภาพจากโชคชะตาอย่างไร พวกเขาสามารถอยู่กันอย่างไม่เดือดร้อนใจ เพียงแค่เข้าใจในกฎเกณฑ์ของธรรมชาติและความไม่แน่นอนของชีวิต

การวิจัยหัวข้อ “ความสมบูรณ์ทางใจ อันเป็นที่มาแห่งความสุข” ฉบับนี้ ต้องการแสดงถึงเรื่องราวที่ใครหลายคนอาจเคยประสบ เป็นเรื่องธรรมดาของคนธรรมดาที่มองเห็นๆ มีความขาดตกบกพร่องในชีวิต และคล้ายจะเป็นความทุกข์ด้วยซ้ำ แต่สิ่งเหล่านี้เองกลับทำให้คนที่มีคุณธรรม ความคิดที่ดี และทำ

* สาขาวิชาจิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์อติพล ตั้งโฉลก

ความเข้าใจกับสิ่งเหล่านั้นกลับเป็นตัวแสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ทางใจที่ทำให้ใครหลายคนอยู่กับสิ่งเหล่านั้นอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ข้าพเจ้าต้องการนำเรื่องราวของผู้คนหลากหลายชีวิต ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับรสชาติของความทุกข์ ความสุข ที่มีควบคู่กันไป ภายใต้รูปแบบของความเกินจริง มุ่งเน้นให้ผู้ชมได้รับความสนุกสนาน และแรงประทับใจที่เกิดจากสุนทรียภาพที่ผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง ให้ผู้ชมรับรู้ถึงความเคลื่อนไหวในผลงานจิตรกรรมของข้าพเจ้า

วิธีการวิจัย

จากข้อมูลหรือภาพต้นแบบที่เป็นแรงบันดาลใจ ในการจะสร้างสรรค์นั้นข้าพเจ้านำมาจัดวางองค์ประกอบในงานด้วยวิธีการยืด ย่อ หด ขยายคน วัตถุ หรือสิ่งแวดล้อมโดยมีการสร้างขนาดของสัดส่วนที่ต้องการให้เกินจริง ไม่ให้มากหรือน้อยจนเกินไป นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงที่ว่าง ระยะความสัมพันธ์ของคน วัตถุ สิ่งแวดล้อม และอารมณ์ตกชบขัน ที่จะทำให้เกิดความสมจริงเป็นหลักอีกทั้งยังต้องสร้างน้ำหนักแสงเงา สีเส้นของภาพ โดยมีการใช้ฝีแปรงขนาดเล็กบ้าง ใหญ่บ้าง ให้มีความรู้สึกหนักแน่น และแผ่วเบาไปพร้อมกับอารมณ์ความรู้สึกของข้าพเจ้าอีกด้วย

การกำหนดรูปแบบผ่านจิตรกรรมสองมิติ

การกำหนดรูปแบบคือการกำหนดองค์ประกอบของภาพโดยวางทัศนธาตุต่างๆลงไป รวมไปถึงมุมมองที่จะนำสายตาผู้ชมให้รู้สึกทราบว่า มองจากทางด้านบน มองเสยขึ้นจากทางด้านล่าง หรือกำหนดให้อยู่ระดับเดียวกับผู้ชม รวมไปถึงการยืดย่อ หดขยาย ส่วนต่างๆของร่างกาย วัตถุและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับองค์ประกอบทั้งภาพ เพื่อให้เกิดความกลมกลืนของภาพมากขึ้น

การกำหนดแนวเรื่องและรูปแบบในงานจิตรกรรม

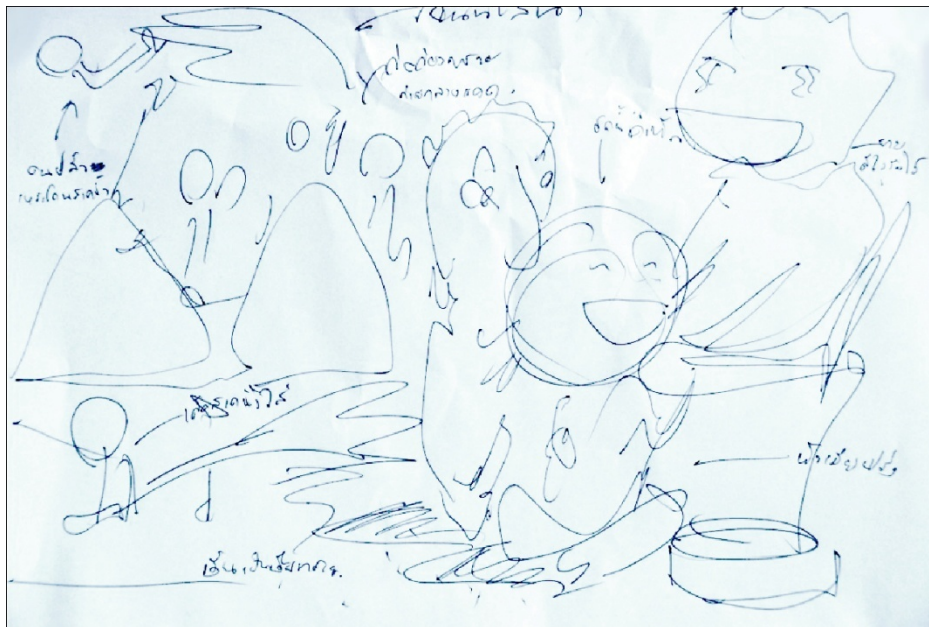
เรื่องราวต่างๆที่ข้าพเจ้าสร้างสรรค์นั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวธรรมดาที่พบเห็นได้ทั่วไป หรือแม้แต่ใครหลายคนเคยมีประสบการณ์ร่วมทั้งสิ้น ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้มักเข้าถึงผู้ชมได้ง่ายเมื่อประกอบกับรูปแบบที่มีสองมิติโดยผ่านเทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบที่มีขนาดใหญ่ มีการขยายส่วนต่างๆโดยเฉพาะใบหน้าให้ใหญ่กว่าปกติ เพื่อให้เกิดแรงประทะระหว่างผลงานกับผู้ชม

เทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน

ด้วยเทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ การขยายใบหน้าของบุคคลในภาพให้มีขนาดใหญ่กว่าปกตินั้นในขั้นตอนการลงสี ยังคงต้องอาศัยแปรงที่มีขนาดใหญ่ เพื่อสร้างมิติลงตาและความเคลื่อนไหวที่เกิดจากที่แปรงตามขนาดของพื้นที่

วิธีการเขียนสีน้ำมันของข้าพเจ้าโดยรวมมีสองวิธี โดยวิธีการแรกมักจะเขียนจากระยะหน้า ไปหา ระยะหลัง ค่อยๆเขียนจนเสร็จสิ้นทั้งภาพ วิธีการนี้มีข้อดีคือจะควบคุมความมันวาวของสีน้ำมันให้เสมอกันไป ได้ทั้งภาพ แต่ยากต่อการกำหนดระยะของภาพ

วิธีการที่สอง ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ด้วยการเขียนทับกันสองรอบโดยรอบแรกจะมีการลงสีกำหนด น้ำหนัก ระยะโดยรวมของภาพเสียก่อนแล้วจึงมาเก็บรายละเอียดและความสมบูรณ์ของภาพในรอบที่สอง วิธีการนี้มีข้อเสียคือ การเขียนในรอบที่สอง สีน้ำมันของรอบแรกจะดูดซับความมันวาวในรอบที่สองลง เมื่อ ภาพเสร็จสมบูรณ์จะทำให้เห็นว่าภาพมีความมันวาวและความด้าน ไม่สม่ำเสมอทั้งภาพ แต่ข้อดีก็คือ เรา สามารถกำหนดระยะและแก้ไข ในส่วนต่างๆของภาพได้แม่นยำกว่าวิธีการแรก

ภาพการกำหนดภาพร่างระยะที่ 1

ภาพการกำหนดภาพร่างระยะที่ 2

ภาพการกำหนดภาพร่างระยะที่ 3

ภาพร่างผลงานจริงบนผ้าใบ

ภาพการเขียนสีน้ำมันบนผ้าใบ

ภาพผลงานที่เสร็จสมบูรณ์

การวิจัยผลงานการสร้างสรรค์

ผลงานวิจัยชุดนี้ข้าพเจ้ายังคงเสนอเรื่องราวธรรมดาของผู้คน มีทั้งเรื่องกิจกรรมภายในครอบครัว เทศกาลต่างๆ รวมไปถึงเหตุการณ์ภัยร้ายแรงของอุทกภัย ที่ทำให้บ้านเรือนผู้คนต้องเดือดร้อน ในช่วงเวลาที่ผ่านมา

สิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการถ่ายทอดข้าพเจ้าไม่ได้ต้องการนำเสนอความทุกข์ร้อนแต่อย่างใด แต่ต้องการนำเสนอมุมมองความสุขของการยอมรับสภาพที่เกิดขึ้นในสภาพที่ขาดตกบกพร่องของชีวิตที่ไม่สมบูรณ์นัก

จากข้อมูลต่างๆที่ข้าพเจ้าได้รับในการสร้างสรรค์ ทั้งในทางที่ข้าพเจ้าเดินทางไปตามจังหวัดต่างๆ ที่ประสบภัยน้ำท่วม บนพื้นที่ที่ผู้คนเดือดร้อนและต้องสูญเสียที่ทางทำมาหากินแห่งนี้ แม้จะทำให้ผู้คนได้รับความเดือดร้อนใจเป็นอย่างมาก แต่ในความเดือดร้อนเหล่านี้ยังทำให้เห็นว่ายังมีคนไทยจำนวนไม่น้อยที่มีน้ำใจไมตรีและคอยหยิบยื่นความช่วยเหลือแก่กันและกันอย่างเต็มใจ แม้แต่บ้านใกล้เรือนเคียงที่เคยผิดใจกัน มาก่อนก็ยังมีเมตตาต่อกันในยามสภาวะเลวร้ายเช่นนี้ หลายครอบครัวไม่เคยมีโอกาสร่วมกันพร้อมหน้าแต่ด้วยสภาพที่ไม่สามารถไปไหนได้สะดวกเหมือนเคย จึงกลายเป็นเรื่องที่ทำให้ครอบครัวได้อยู่ด้วยกันและมีเวลาให้กันมากขึ้น แม้สภาพที่กล่าวมานั้นอาจดูขาดตกบกพร่องไปบ้างแต่สภาพของจิตใจของเขาเหล่านั้นอาจเต็มไปด้วยความสมบูรณ์ทางความสุขก็เป็นได้

รายละเอียดผลงานการวิจัยชิ้นที่ 1

ข้าพเจ้าแสดงเรื่องราวของครอบครัวหนึ่งที่มานั่งรวมกันหน้าพัดลมเพื่อหวังจะคลายร้อน ด้วยสภาพของพัดลมและจำนวนคนที่มามากเกินลมจะพัดให้ทั่วถึงได้นั้นก็ไม่อาจทำให้พวกเขาเหล่านั้นคลายร้อนลงได้เลย แต่มีสิ่งหนึ่งที่ทำให้พวกเขาลืมความร้อนของสภาพอากาศนั้นไปได้ อาจเป็นเพราะกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ความรักความอบอุ่นที่ความครวญได้มาอยู่กันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตานั้นเอง ผลงานชิ้นนี้มีการนำเสนอมุมมองแบบ“เลนส์ตาปลา” (Fish Eye)ซึ่งจะนำสายตาไปยังผู้ชมให้รู้สึกถึงความโค้งเว้า และเป็นการเน้นให้ระยะหน้าดูใหญ่นอกมาผิดจากความเป็นจริงในการเห็นโดยปกติมากขึ้น

รายละเอียดผลงานการวิจัยชิ้นที่ 2

ผลงานชิ้นนี้ข้าพเจ้าบอกเล่าเรื่องราวของครอบครัว ครอบครัวหนึ่ง ที่อาจดูไม่สมบูรณ์ทางกายภาพ มีกิจกรรมภายในครอบครัวเป็นงานวันเกิดของคุณยายด้านหน้ามีขนมเค้กซึ่งเป็นเค้กที่สามารถบอกถึงสถานะและรสนิยมของคนที่ไม่ได้ร่ำรวยนัก มีหลานๆที่น่ารักมารอเพื่อจะเป่าเค้กอยู่ทางด้านหน้าด้วยภาพเหล่านี้อาจเป็นที่คุ้นตาของใครหลายคน ระยะหลังของภาพแสดงถึงสภาพของที่อยู่อาศัยของคนกลุ่มนี้

สิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการจะบอกเล่าในผลงานคือเรื่องราวความสุข ความอบอุ่นของครอบครัวในมุมมองธรรมดาของคนธรรมดาเหล่านั้นนั่นเอง

รายละเอียดผลงานการวิจัยชิ้นที่ 3

ข้าพเจ้าต้องการบอกเล่าถึงเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ของจังหวัดหนึ่ง มีกิจกรรมในครอบครัวที่อาจไม่เคยเกิดขึ้นเลยในยามที่เป็นช่วงเวลาที่มีความปกติสุข ระยะเวลาสุดของภาพมีเด็กหญิงกำลังเล่นน้ำและมีสหายยิ้มแย้มอย่างไม่เป็นเดือตเป็นร้อนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังส่งรอยยิ้มมายังผู้ชม เบื้องหลังเป็นกิจกรรมของครอบครัวที่มีให้เห็นในทุกบ้าน คือการทำอาหาร แต่เปลี่ยนจากในครัวที่เคยคุ้นตา เป็นบนน้ำที่เอ่อล้น ทำให้เกิดมิติมุมมองขึ้นใหม่ภายในภาพ

รายละเอียดผลงานการวิจัยชิ้นที่ 4

ผลงานชิ้นนี้เป็นภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์ประสบภัยน้ำท่วมเช่นกัน ข้าพเจ้านำเสนอเรื่องราวของคนที่จำต้องอยู่ในสภาพนี้ไม่ว่าจะต้องใช้ชีวิตเพราะความชินชาหรือการยอมรับในสภาพอย่างเข้าใจก็ตาม แต่ก็ทำให้ข้าพเจ้าได้นึกและรู้สึกยินดีกับผู้คนเหล่านี้ที่รู้ทันความทุกข์ ภายในภาพมีเรื่องราวของคนแก่และเด็กที่ต้องหนีน้ำจนต้องอาศัยและใช้ชีวิตประจำวันในส่วนที่เป็นหลังคาบ้าน มีผู้คนพายเรือผ่านไปมา ทักทายกันราวกับเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ปกติ ข้างหลังสุดของภาพมีเด็กกำลังนั่งยองๆหันหลังให้กับคนดู คล้ายเป็นอาการที่กำลังปลดทุกข์ เป็นการเพิ่มมุขตลก ความสุขและจินตนาการส่งต่อไปยังผู้ดู

รายละเอียดผลงานการวิจัยชิ้นที่ 5

ข้าพเจ้านำเสนอเรื่องราวความสุขของการเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส ซึ่งวิกฤติในที่นี้หมายถึงภัยน้ำท่วมที่ส่งผลให้ผู้คนในหลายจังหวัดต้องเดือดร้อน และโอกาสที่กล่าวมาคือ โอกาสที่พวกเขาจะเปลี่ยนสภาพที่ทุกข์ร้อนนี้และเข้าใจและยอมรับอย่างมีความสุข ข้าพเจ้านำสายตาผู้คนไปยังมุมมองที่เรียกว่า “มุมมองตานก” (Bird Eye View) มุมมองลักษณะนี้แสดงให้เห็นถึงพื้นที่น้ำท่วมจนแทบมิดหลังคาบ้าน มีกิจกรรมที่ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่และสุนัขทำร่วมกันอย่างสนุกสนาน อย่างในยามที่น้ำลดอาจไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนก็เป็นได้

รายละเอียดผลงานการวิจัยชิ้นที่ 6

เป็น

ผลงานอีกหนึ่งชิ้นที่ข้าพเจ้าเล่าเรื่องราวอุทกภัยที่เกิดขึ้น อันเป็นสถานการณ์ให้ครอบครัวบางครอบครัวได้อยู่ด้วยกันและมีกิจกรรมที่น่ารักเกิดขึ้น ภายในภาพเป็นหลานสาวที่กำลังสระผมให้คุณยายกลางน้ำที่เจ็มนองบริเวณหน้าบ้าน บรรยากาศของภาพแสดงถึงตอนกลางวันที่มีแสงแดดมากระทบผิวกาย ทำให้ภาพดูสดใสมีชีวิตชีวา เมื่อมองออกไปในระยะหลังจะเห็นว่ามีความสุขขึ้นอีก กำลังมุ่งหน้ามายังคุณยายและหลานสาว มีการกระโดดน้ำเล่นของเด็กชายอย่างสนุกสนาน สร้างความตลกขบขันและจินตนาการเพิ่มให้ผู้ชมอีกด้วย

รายละเอียดผลงานการวิจัยชิ้นที่ 7

ผลงานชิ้นนี้เป็นผลงานวิจัยชิ้นสุดท้าย มีเรื่องราวที่แสดงถึงวันสงกรานต์หรือเรียกอีกอย่างว่าวันปีใหม่ของไทย วัฒนธรรมเหล่านี้แม้จะเปลี่ยนและผิดเพี้ยนไปบ้าง วิธีการสาดน้ำก็รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ แต่ข้าพเจ้าก็ยังคงแสดงให้เห็นในมุมมองหนึ่งของคนที่ยังคงรักษาประเพณีอันดีงามของวันสงกรานต์เอาไว้ด้วย เช่น ประเพณีการรดน้ำดำหัวของลูกหลานที่ปฏิบัติต่อกันแต่คนแก่ ซึ่งซ่อนความสุขและความประทับใจเล็กๆ เหล่านี้ไว้ในงานอีกด้วย

ภาพผลงานการวิจัย

ภาพผลงานการวิจัย ชิ้นที่ 1

ภาพผลงานการวิจัย ชั้นที่ 2

ภาพผลงานการวิจัย ชั้นที่ 3

ภาพผลงานการวิจัย ชั้นที่ 4

ภาพผลงานการวิจัย ชั้นที่ 5

ภาพผลงานการวิจัย ชั้นที่ 6

ภาพผลงานการวิจัย ชั้นที่ 7

ผลสรุปผลการวิจัย

การวิจัยในหัวข้อ “ความสมบูรณ์ทางใจอันเป็นที่มาแห่งความสุข” เล่มนี้ ข้าพเจ้าได้ผ่านกระบวนการทางความคิดและสร้างสรรค์ที่กล่าวถึงความสุขของมนุษย์ในหลายๆมุมมองซึ่งมีเรื่องราว เนื้อหาที่เป็นเรื่องธรรมดาสامัญญ์ ผลงานทั้งหมดจึงเข้าถึงผู้ชมได้อย่างไม่ยากนัก ภายใต้เนื้อหาที่เข้าใจง่ายบวกกับเทคนิคจิตรกรรมสีน้ำมันแบบดั้งเดิม ที่มีการตัดวัดตัดป้ายสีแปร่งต่างๆ ตามจังหวะของการเคลื่อนไหวในกิจกรรมและแสงเงาภายในภาพ ก่อให้เกิดสุนทรียภาพแบบใหม่ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของข้าพเจ้าผ่านไปยังผู้ดูโดยให้ความสุข สนุกสนานภายในผลงานเป็นตัวเชื่อม เพื่อเป็นการสร้างความสุขให้กับผู้ชมอีกทอดหนึ่ง

อภิปรายผล

ในการวิจัยหัวข้อ “ความสมบูรณ์ทางใจอันเป็นที่มาแห่งความสุข” ข้าพเจ้าได้ข้อสังเกตปฏิกิริยาที่ผู้ชมมีต่อผลงาน ในเบื้องต้นผลงานสามารถตอบโต้กับผู้ชมทางด้านอารมณ์ความรู้สึกเป็นอย่างดี ในเรื่องของการสร้างความสุขที่แสดงออกมาจากผลงาน และความสุขนั้นก็ยังสามารถสะท้อนกลับมายังผู้ชม พร้อมทั้งมอบแง่คิด และจินตนาการจากงานจิตรกรรมให้กับผู้ที่ได้ชม

ข้อเสนอแนะ

ในการสร้างผลงานศิลปะแต่ละชิ้นต้องคำนึงถึงสิ่งที่เราต้องการสื่อออกไปยังผู้ชมว่าจะได้รับอะไรจากการชมผลงาน แล้วเป็นไปอย่างที่เราสร้างสรรค์คาดการณ์ไว้มากน้อยแค่ไหน หลังจากนั้นผู้สร้างสรรค์ยังคงต้องเฝ้าติดตามในปฏิกิริยาของผู้ชมว่ามีอารมณ์ความรู้สึกร่วมตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมถึงเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ในการมองโลกอย่างสร้างสรรค์อย่างไรอีกด้วย